

netwerk bewust verbruiken

Consumentenpanel Informatie over Verven

De meeste mensen gebruiken wel eens verven, vaak zelfs meerdere keren in de loop van hun leven. Maar hoe maken we een keuze in het ruime aanbod waarmee we als consument overstelpt worden? Geven etiketten, labels duidelijke informatie om een bewuste keuze te kunnen maken of proberen producenten ons vooral te overstelpen met reclameslogans? Vragen waarop we in het consumentenpanel dieper ingaan. Met deze samenvatting reiken wij u een aantal basisgegevens aan over verven.

Soorten

Er bestaan enorm veel verfsoorten. Ze kunnen ingedeeld worden op basis van verschillende aspecten:

1. volgens herkomst van basisgrondstoffen

- producten met een synthetische samenstelling: op basis van petrochemische grondstoffen = **synthetische verven**
- producten met een bio-ecologische of natuurlijke samenstelling: op basis van hernieuwbare of minerale grondstoffen = **natuurverven**
- **combinaties** van bovenstaande

2. volgens verfverdunner

- **wateroplosbare verf** (of watergedragen verf): water als oplosmiddel wordt zowel in synthetische als in natuurverven toegepast.
- **solventgedragen verf**: solventen (oplosmiddelen) kunnen synthetisch zijn (bv terpentijn, white spirit) of natuurlijk (bv terpentijn, citrusverdunner)

3. volgens toepassing/ondergrond

- verf kan toegepast worden op verschillende ondergronden: muren, hout, metaal...
- voor buitentoepassingen worden meestal andere verven gebruikt dan voor binnentoepassingen.

Ingrediënten

Om de etiketten te kunnen ontleden geven we een samenvatting van de basisingrediënten waaruit alle verven bestaan:

- bindmiddelen:

Ze zijn het belangrijkste bestanddeel van de verf en binden de pigmentdeeltjes aan elkaar en aan de ondergrond. Ze zorgen voor een gelijkmatige verdeling en hebben invloed op de oppervlakte eigenschappen (glans, hardheid, elasticiteit, watervastheid, levensduur...)

- synthetisch: zuiver petrochemische producten, nevenproduct van raffinage van aardolie (bv poly-urethaan, polyvinylacetaat, siliconen, acryl) / of op basis van chemisch gemodificeerde plantenoliën (bv alkydharsen)
- natuurverven: op basis van plantaardige oliën en harsen, van kalk, mineralen, leem,...

- kleurstoffen (pigmenten).

Ze bepalen de kleur en geven het geschilderde oppervlak bescherming tegen UV-straling. Ze bepalen voor een deel de dekkracht, lichtechtheid, vulkracht porositeit en levensduur van de verf.

- synthetisch: titaandioxide, metaalpigmenten (cadmium, lood,...)

- natuurlijk: kalk, leem, minerale aardepigmenten, krijt..
- oplosmiddelen
Ze zorgen voor de verdeling van het bindmiddel en bepalen mee de uitstrijkbaarheid van de verf: water of solventen (zie ook bij soorten)
- vulstoffen
Ze maken de verf dikker en matter. Ze kunnen ook andere eigenschappen van de verf verbeteren (bv schuurbaarheid, hardheid...) De meeste vulstoffen komen uit minerale grondstoffen (krijt, talk, gips, gemalen puimsteen, leisteen...)
- hulp- en toeslagstoffen
Ze worden ingezet tijdens het productieproces van verf; soms blijven ze achter in het eindproduct. Ze helpen de eigenschappen van de verf te verbeteren of de verwerking en bewaring te vergemakkelijken, bv stoffen om het droogproces te versnellen, bewaarmiddelen, antibacteriële middelen...
De meeste van deze middelen tracht men te vermijden in natuurverven.

Milieu- en gezondheidsaspecten

Vele verven zijn **milieubelastende** producten, zowel tijdens de productie en het gebruik als tijdens de afvalfase.

Voor de vluchtige organische stoffen of VOS zorgen voor de grootste milieu- en gezondheidsbelasting. Voor oplosmiddelen die gedestilleerd worden uit aardolie (bv white spirit), begint de milieubelasting bij de ontginning van de ruwe aardolie. Bij de productie van de verf, tijdens het verven en drogen verdampen VOS. Ze dragen zo bij tot de vorming van ozon, smog.

Ook de winning van metaaloxiden, die traditioneel als kleurstoffen worden gebruikt, vergt veel energie, veroorzaakt waterverontreiniging en produceert gevaarlijk afval. Het meest gebruikte pigment is titaandioxide dat voor een witte kleur zorgt. Titaandioxide is niet giftig en wordt daarom als vervanger gebruikt van loodwit.

In de afvalfase behoren verfstoffen, maar ook verpakking, bevuilde doeken, afplaktape, oude verwijderde verflagen tot het klein gevaarlijk afval. Ook verven op basis van water vormen een risico omdat ze bij het reinigen van kwasten, verrollen onder de kraan worden afgespoeld waardoor ze in de riolering terecht komen. De conserveringsmiddelen in waterverdunbare verven kunnen de werking van de waterzuiveringsinstallaties belemmeren.

Naast deze milieuaspecten zijn verscheidene van de in verf gebruikte producten ook schadelijk voor de **gezondheid**.

Bij eenmalige blootstelling aan VOS kunnen een aantal symptomen optreden zoals misselijkheid, hoofdpijn, huidirritatie... Langdurige blootstelling bv bij beroepsschilders, kan blijvende schade aan het zenuwstelsel veroorzaken (slaap- en concentratiestoornissen, prikkelbaarheid, verminderd oriëntatievermogen en zelfs karakterveranderingen...)

Ook in watergedragen synthetische verven zitten schadelijke stoffen. Niet alleen solventen maar ook pigmenten, bindmiddelen, bewaarmiddelen, harders bevatten stoffen die kunnen leiden tot huidirritaties, eczeem, allergische reacties en beschadiging van organen.

Wetgeving omtrent etikettering

Rond etikettering zijn er weinig richtlijnen en verplichtingen. Fabrikanten hebben een grote vrijheid om informatie al dan niet te vermelden. Gedetailleerde informatie over milieu- of gezondheidsaspecten ontbreekt meestal. Risico- en veiligheidszinnen of gevarensymbolen worden niet systematisch vermeld.

Op Europees niveau bestaat er sinds 1989 een algemene 'bouwproductenrichtlijn' die betrekking heeft op zes voorschriften: mechanische weerstand en stabiliteit / brandveiligheid / hygiëne-gezondheid-milieu / veiligheid in gebruik / geluidsisolatie / energiezuinigheid-thermische isolatie. Voor een aantal productcategorieën is intussen als gevolg hiervan de CE-markering ontstaan met een aan regels gebonden etiket. Deze markering biedt geen sluitende kwaliteitsgaranties en betekent enkel dat het product voldoet aan de Europese eisen inzake de bouwrichtlijn, dat het van constante kwaliteit is en dat het voldoet aan de relevante technische specificaties.

Ook op federaal vlak is er geen etiketteringsplicht en blijven de aanbevelingen vaag.

Labels

In België zijn weinig gelabelde verven te vinden. Er zijn nochtans een aantal labels op verven van toepassing:

Natureplus

De Europese milieukeur

LGA certificaat

Stichting Milieukeur

Natureplus is een label van de gelijknamige organisatie dat toegekend wordt aan de meeste ecologische bouwproducten. Dit label sluit de materialen op basis van petrochemische grondstoffen en een hele reeks gevaarlijke inhoudsstoffen en emissies uit. Tevens eist Natureplus een volledige productdeclaratie (opgave van samenstellende stoffen). Verven met het Natureplus-label zullen voorlopig enkel in de in natuurverven gespecialiseerde handel te vinden zijn.

De Europese milieukeur is een milieukeurmerk dat de Europese Commissie toekent aan producten die voldoen aan bepaalde milieucriteria. De voorwaarden voor toekenning worden per productgroep bepaald. De Europese milieukeur is een vrijwillig aan te vragen label. Op dit ogenblik zijn er enkel criteria voor verven die binnenshuis gebruikt worden.

Er moeten een aantal aanbevelingen op de verpakking staan, rond reiniging van de borstels en het beperken van verfafval.

Het *Duitse LGA instituut* test allerhande producten, ook verven, en deelt de LGA certificaten uit. Er zijn criteria voor binnenverven waarbij er ook gekeken wordt naar de uitstoot van gevaarlijke stoffen bij het aanbrengen van de verf en 7 dagen daarna.

Het Nederlandse '*Stichting Milieukeur*' heeft criteria voor decoratieve verven vastgesteld. Milieukeur op een product geeft de klant op een eenvoudige wijze de zekerheid dat het product minder milieubelastend is dan vergelijkbare producten. De 'Milieukeurcriteria' hebben betrekking op lakken (waaronder dekkende lakken, transparante lakken en grondlakken) en beitsen voor consumenten (doe-het-zelf markt), voor zowel binnen- als buitentoepassingen. (Muurverven vallen buiten de afbakening). Verven met de Nederlandse Milieukeur zijn bijna onvindbaar in ons land.

Meer informatie?

VIBE vzw – Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen

Statiestraat 115

2600 Berchem

03/239.74.23

info@vibe.be

www.vibe.be

Velt vzw – Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze

Uitbreidingstraat 392 c

2600 Berchem

03/281.74.75

info@velt.be

www.velt.be

Netwerk Bewust Verbruiken vzw

Aroma, Vooruitgangstraat 323 b11

1030 Brussel

info@bewustverbruiken.org

www.bewustverbruiken.org